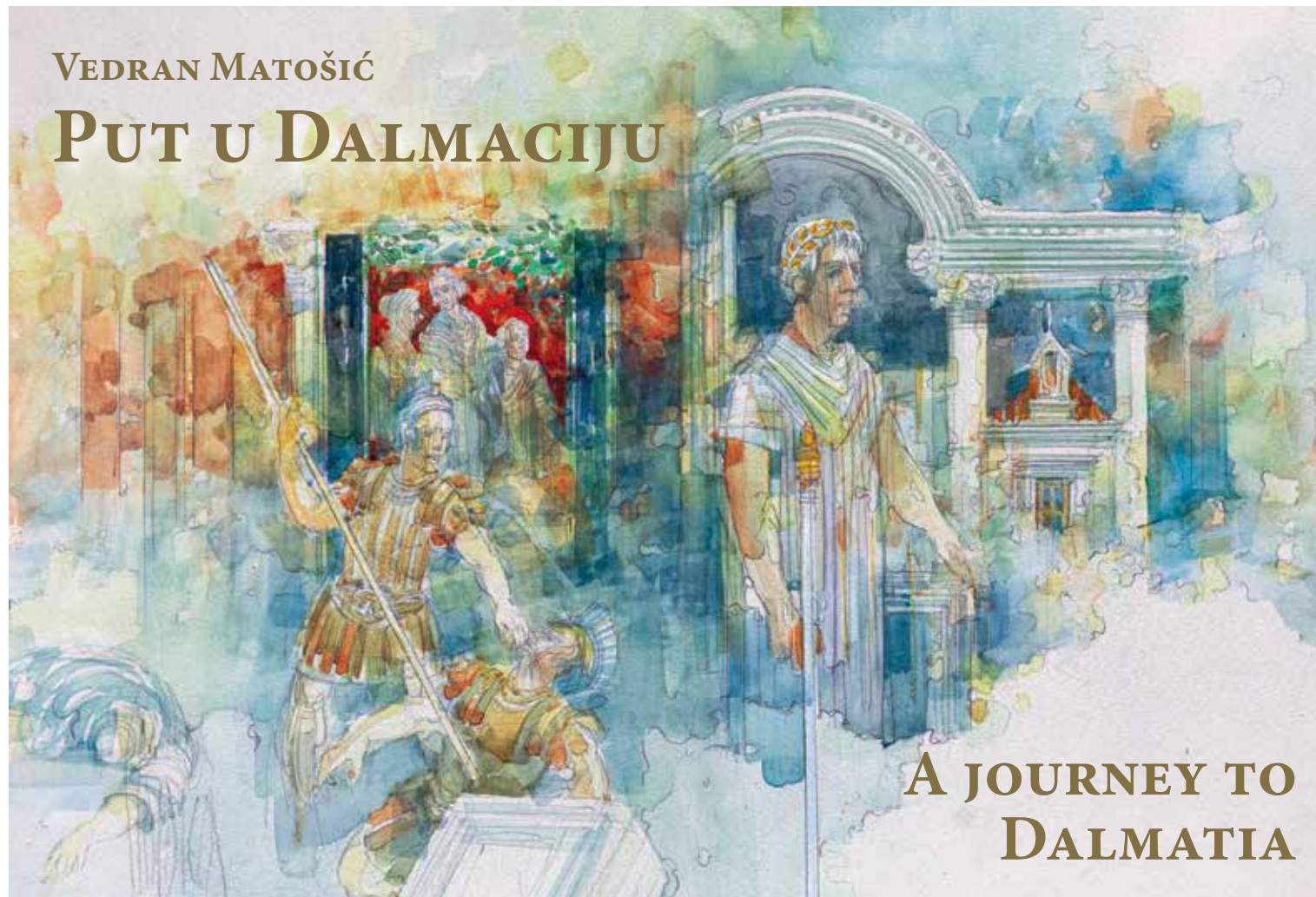


VEDRAN MATOŠIĆ

PUT U DALMACIJU



A JOURNEY TO
DALMATIA

IMPRESSUM:

PUT U DALMACIJU/A JOURNEY TO DALMATIA

AUTOR / AUTHOR: VEDRAN MATOŠIĆ

SPLIT, 2021.

IZDAVAČ/PUBLISHER: PINKICA J.D.O.O. SPLIT

ZA IZDAVAČA / FOR THE PUBLISHER: VEDRAN MATOŠIĆ

SUIZDAVAČ/CO-PUBLISHER:

ASPIRA - VISOKA ŠKOLA ZA MENADŽMENT I DIZAJN, SPLIT.

SLIKE/ARTWORK: VJEKOSLAV STIPICA

PRIPREMA SLIKA/ARTWORK PREPRESS: MATKO BILJAK

LEKTOR/LECTOR: KSENIJA ERCEG

RECENZENT/LANGUAGE EDITOR: NATAŠA BUŠIĆ; DR. ZDENKO ZLATAR

PRIPREMA/PREPRESS: KARMEN PETKOVIĆ

TISAK/PRINT: DALMACIJA PAPIR, SPLIT.

ISBN 978-953-48788-3-5

CIP ZAPIS DOSTUPAN U RAČUNALNOME KATALOGU

SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE U SPLITU POD BROJEM 181118051

CATALOGUING IN PUBLICATION UNIVERSITY LIBRARY IN SPLIT No 181118051

Put u Dalmaciju

MALA KRONOLOGIJA DALMACIJE


*Ovu knjigu posvećujem Ljubi Stipišiću
komu uz njegovo ime etnik Delmata piše
poslije njega nikome i nikad više
Jer Dalmacija, kako pjesnik piše
poviješću je premorena
i previše.*



A JOURNEY TO DALMATIA

SMALL CHRONOLOGY OF DALMATIA

This book is dedicated to the poet Ljubo Stipišić


NCE UPON A TIME to the Adriatic coast Greek tribes arrived from Syracuse
From 397 to 390BC they settled on the island of Issa without an excuse
DIONYSIUS the Elder established his empire
to move to Adriatic was his desire
He brought Greek people from the island of Paros,
and established a Greek colony on the island of Pharos
When Dionysius died his son took the crown
Issa became the capital of future Dalmatia with no influence from the Syracuse town.



UEDNOM DAVNO na obalama Jadranskog mora
Doplovili su Grci iz južne Italije – iz Sirakuških dvora
I Dionizije stariji, moćni tiranin osnovao je najstariju i najveću grčku koloniju Issu
Bilo je to između 397. i 390. godine prije Krista na današnjem otoku Visu.

Uz DIONIZIJEVU pomoć Grci s egejskog otoka Para
Osnovali su u samom srcu otoka Hvara
Na današnjem mjestu Staroga grada
Koloniju Pharos kojom Dionizije tada i vlada
Nakon Dionizijeve smrti za vladavine njegova sina
Issa se od Sirakuze osamostalila i postala jaka gospodarska i vojna sila
Osnovala je Elaphos, Korkyra i Olynthu, a u Lumbardi na Korčuli grčku koloniju
te na kopnu Tragurij, Epetion i Salonu - buduću Dalmaciju.



 GRON has established Illyricum, he was the son of King PLEURATUS so he was the second King
He ruled from 250-230 BC until Queen Teuta took the emperor's ring
She ruled from 231 - 229 BC until DIMITRIUS with 200 galleons came
She lost the battle so Issa suddenly part of the Roman Empire became.



IV BC

AGRON je osnovao Ilirsko kraljevstvo, a bio je sin kralja PLEURATUSA i drugi kralj Ilirije.
*Pod Agronom, od 250-230. prije Krista Iliri su bili na vrhuncu svoje vojne moći, i na moru i na kopnu kao nikad prije.
Nakon njegove smrti umjesto njegovog posinka PINNESA kraljevstvom je vladala TEUTA koja je stvorila svoj mali raj
Izgradivši dvore ilirske kraljice na mjestu gdje je danas mjesto Sućuraj.*

*TEUTA je vladala od 231 do 229. kad je Dimitrije sa 200 rimskih brodova Ilire pobijedio
I Ilirsko kraljevstvo pod nadzor Rima stavio
Nakon osvajanja Ilirik se proširio od rijeke Raše u Istri do Albanije
A upravno joj je pripojen i teritorij Panonije*



TEUTA

III



BC

*Although Illyricum has been divided in two regions:
Pannonia superior was the name for Panonia today
And Provinciae Illyricum – was Dalmatia of yesterday,*

For Dalmatia people say that it is the FIRST PART OF GREECE

*So, the paintings and stories from far away Crete
Can be found in Dalmatian region
Giving the details of Greek tradition.*



III BC

*Iako je Ilirik podijeljen na pokrajine dvije
Pannonia superior bio je naziv Panonije
a Provinciae Illyricum – obalna nacija
koja kasnije postaje DALMACIJA,*

za Dalmaciju kažu da je PRVI DIO GRČKE,

Pa je tako ILIRIJA s Grcima ušla u povijesne priče.

*Iz grčkih slikarskih radionica, naročito onih na Kreti, ikone su stizale u Dalmaciju.
Tako da je jedna od osnova dalmatinske kulture bila očuvati Grčku tradiciju.*





*The name Dalmatia from Illyricum word delme for sheep came
Surprisingly, as Dalmatian people were always full of flame*

*At 119 BC Roman Consul CECILIUS METEL spent one winter here
Dalmatian tribe gave him shelter, they didn't have fear*

*But any way he robbed them and brought the treasure to Roman Empire
Where they glorified him with the name DALMATICUS - he fulfilled his desire*

*But in Rome the battle between CAESAR and POMPEIUS was bursting on
And at the end Caesar won and took the throne
As Issa was on Pompeius side Salona the capital city became
It ruled over Dalmatia and got the fame.*





P prvi put spominje se ime Dalmacija čije ime delme dolazi od ilirskog imena za ovce
Kad je 119. godine prije Krista za neke sitne novce

KONZUL CECILIJE METEL sa svojim vojnicima u Saloni jednom prezimio zbog strašnog nevremena
I prijateljski bio primljen od Delmata - Ilirskog plemena

*Iako prijateljski primljen delmatsku zemlju je opljačkao tu zimu
Da bi od plijena sagradio Kastorov hram u Rimu
Svoj je trijumf u Rimu i slavio
I dobio naziv DALMATICUS kojim se proslavio*

*A u Rimu je za carsku krunu borba CEZARA i POMPEJA nastala
I dok je Issa je uz Pompeja bila, Salona se uz Cezara svrstala
Pobjedom Cezara Issa je pala,
Primat uzima Salona, koja je glavnim gradom Dalmacije postala*



JULIUS CAEZAR



*In 10 AD, AUGUSTUS is Roman emperor and he made a decision
He divided the empire to Pannonia and Dalmatia – he achieved his vision
Tiberius his stepson conquered Delmats and with Augustus in Rome came peace
PAX ROMANA - lasted for 250 years as under Rome was even Greece*

*From that PAX ROMANA period we remember HADRIAN
Homo universalis beloved by everyone
And the philosopher Emperor MARCUS AURELIUS, populos best friend
With whom this period of peace has reached the end*



I AD

*10. g poslije Krista ili 763. g. od osnutka Rima poslije pobjede nad Ilirima
AUGUST vlada Rimskim carstvom i objavljuje svima
Podjelu Ilirika na Panoniju i Dalmaciju koja se tada proteže od Jadrana do Save
TIBERIJE Augustov posinak pobjeđuje Delmate i svi ga slave
U vrijeme Augustove vladavine negdje 30 godina pr. Krista počinje doba Rimskog mira
I Pax Romana trajat će do kraja 2. vijeka dajući carstvu 250 godina stabilnosti i obzira
Bit će to razdoblje vladavine petorice dobrih careva i najsretnije rimske povijesti
Neće biti oružanih sukoba ni ratova ni pljačke ni obijesti.*

*Od petorice careva pamte HADRIJANA
rinskog cara bez ikakvih mana
Renesansni homo universalis staroga Rima
Koji je bio uzor svojim građanima.
A nikad zaboravit neće ni cara-filozofa MARKA AURELIJA
kojim i 180. godine završava ova mirna rimska historija.*




AUGUSTUS

*At the end of the 3rd century starts DIOCLETIAN'S story
The only emperor born in Dalmatia County who reached the glory
Dalmatia separated from Praevalitana and went to the west
From eastern countries the border separated Dalmatia west from the rest.*

*In the 4th century with Tetrarchy he divided his empire even softer
And Dalmatia with Greece he gave to GALERIUS who married his daughter
So, the Greek presence in Dalmatia has been confirmed
And his love for the Orient was again firmed.*



TETRARCHY IV AD

 *U krajem III stoljeća rimskim carstvom vlada DIOKLECIJANOVA SVITA
Jedini car čija rodna gruda je Dalmacija a postao je car cijeloga svijeta
Dio Dalmacije prestaje bit Praevalitana
Koja je kasnije granicom zapada i istoka smatrana.*

*U stoljeću 4. on carstvo Tetrarhijom dijeli
I Dalmaciju s Grčkom GALERIJU, što kćerkom mu se oženi, dodijeli
I tako je grčka prisutnost u Dalmaciji ponovo potvrđena
I njegova ljubav za Orijentom u Dalmaciji usađena.*

*Rimskim carstvom vladaju četiri cara
Dva Augusta i dva cezara.*



DIOKLETIANUS



*The years have passed
And when DIOCLETIAN died
The ruler of the world became CONSTANTINE THE GREAT
He won many battles under the Christian cross and faith
In the centre of Salona in Dalmatia where he spent many summers, he built one of the biggest cathedral in the empire
But at the end of his life, he moved to Nicomedia near Constantinople which was his desire
During his time
Roman Empire was the biggest again, not divided by anyone.*



CONSTANTINE - IV AD

Prošle su godine nakon vladavine cara DIOKLECIJANA koji umire u svojoj palači u današnjem Splitu, blizu mora
Gospodar svijeta, kako su ga zvali postaje KONSTANTIN, sin jednog od tetrarha - KONSTANCIJA KLORA.
Konstantin donosi edikt o slobodi vjere i mnoge bitke vodi u znaku križa,
U središtu Salone gradi trobrodnu baziliku, najveću u Dalmaciji sa sinovcem sv. Dujma biskupom Primusom.

*A kršćanska vjera sve mu je bliža.
U Saloni provodi ljeta i Dalmacija nikad snažnija nije bila
I njegova se ruka tu najviše osjetila
Umire daleko u Nikomediji, blizu Konstantinopola
Koji je postao nova rimska akropola.*



CONSTANTINE THE GREAT

THEODOSIUS in 379 became the emperor that in 380. issued *Cunctos populos*
Document that for Christianity, opened all doors
Christianity became official religion
He was the very last emperor that ruled the east and west region
In 395, he divided the empire to east and west
So that each of his sons got the best
ARCADIUS got the east and HONORIUS the west
Someone said that was the year when Dalmatia from east wing moved
And took the west position for good.



THEODOSIUS - IV AD

THEODOZIJE VELIKI 379. godine u Sirmiumu proglašen je za rimskog cara
On 380. godine izdaje dekret *Cunctos populos* kojim kršćanima sva vrata otvara
Kršćanstvo postaje službena religija od tada.
Bio je posljednji car koji istočnim i zapadnim rimskim carstvom vlada.

395. godine dijeli Rimsko carstvo na zapadni i istočni dio dolinom Drine
Kako bi njegovi sinovi ARKADIJE – na istoku i HONORIJE na zapadu vladali njime.
Nastanak „zapadnjačkog“ identiteta Hrvata njegova je zasluga.
I njihovo odvajanje od istočnog začaranog kruga.

Iako su Bizantijski carevi pokušavali osvajanjem ponovo Rimsko carstvo izgraditi
Ono se više nikad nije uspjelo u jedne granice vratiti
A Dalmacija je carstvu na zapadu pripala
I tamo i ostala.



THEODOSIUS I.



JULIUS NEPOS was married to the Byzantine emperor's niece
He ruled West Roman Empire including Dalmatia – the border was Greece

For the assistant he took ORESTUS but he betrayed him and took over the throne
And gave it to his son ROMULUS AUGUSTUL who was based in Rome

Julius Nepos spent the last days of his life
In Dalmatia – in Diocletian's palace with his wife

But his soldiers killed him with a knife
And it seems to be not only the end of his life
But the end of entire
West Roman Empire



NEPOS - V AD

JULIJE NEPOT je bio oženjen za nećakinju Bizantskog cara i Dalmacijom je upravljao,
A 474 godine postaje posljednji legitimni car koji je Zapadnim rimskim Carstvom vladao.

*Za pomoćnika je uzeo Oresta, koji ga urotom smjeni
i svog sina ROMULA AUGUSTULA za cara pripremi*

*Julije Nepot svoje posljednje dane provodi u palači cara Dioklecijana
Dok ga njegovi vlastiti vojnici ne ubiju jednog dana.
Njegovom smrću i posljednja nada
Za opstanak zapadnog rimskog carstva propada*



JULIUS NEPOS



Byzantine Empire ruled over Dalmatia and Panonia after the year 535
When JUSTINIAN I. won the battle against Ostrogoths – they arrived

*At the beginning of the VIIth century Slavs and Croats besiege Byzantine cities – that were lost.
And not long after - they reached the coast
Byzantine was still holding some Dalmatian cities with Zadar as a base
Meanwhile Christian priests were baptising the Croatian race.*



JUSTINIAN - VI AD

Bizant je vlast nad Dalmacijom i dijelovima Panonije zavrijedio
Tek nakon 535., kada je JUSTINIJAN I Ostrogote koji su nakon Nepota vladali pobijedio
Početkom VII stoljeća uslijedilo je razdoblje naseljavanja
I od strane Slavena i Hrvata krenula su osvajanja

*Oni su zauzeli mnoge bizantske gradove
te stigli sve do jadranske obale.*

*Bizantska je vlast sužena na uzak prijadranski pojas, kojoj je pripadao grad Kotor
a u Dalmaciji : Dubrovnik, Split, Trogir, Zadar, te na zapadu Krk, Rab i Osor.
Zadar (Jadera) postaje glavni grad bizantske provincije Dalmacije.
641. godinu Katolička crkva računa kao datum pokrštenja naroda Kroatije.*



JUSTINIAN

*In the VIIIth century the bones of ST. DOMNIUS Christians brought from Salona to Split Cathedral on the Peristyle square
In the year 800 King VIŠESLAV was the first King who was baptised there
Christians took over Byzantine and Roman heritage, building near them the bell tower
As high as possible - trying to express the Christian power*



ST. DOMNIUS



Frijelo SV. DUJMA je iz Salone u katedralu doneseno
A središte salonitanske metropolitanske biskupije u Split preneseno.
Po Prvom hrvatskom kralju VIŠESLAVU pamtimo 800. godinu.
Tad on je kršten u krstionici Salone - današnjem Solinu.

*Iako sve do IX. st. nije bilo važnijih događaja, doseljenici su dobili ono što su htjeli
Oni svu su zatečenu kasnoantičku i bizantsku baštinu preuzeli.*





*In the year 800, the emperor of Frankish Empire was KARLO THE GREAT
He divided with Byzantine Emperor BASIL the state
So, he gave him as a gift the whole Dalmatia
With the best parts of Croatia*

*With Byzantine money Croatia starts to grow
Maybe at the beginning, a bit slow
But Dalmatia rises like phoenix - stronger it is getting
For new Christian country that it's been waiting.*



KARLO THE GREAT - VIII AD

*800. godine franački kralj KARLO VELIKI u Rimu se okrunio kao car
Aachenskim mirom 812. ostavlja Bizantu Dalmaciju na dar
Kad caru BAZILIJU u borbi protiv Arapa hrvati pomažu
Uz pomoć bizantskog novca jača hrvatska nacija
Istodobno osnovana je Dalmacija.*

*S bizantskih prostora počinje pokrštavanje Hrvata nove su vrijednosti kultura i znanje
Uvodi se glagoljica i crkvenoslavenski jezik i sukoba je sve manje.*



KARLO THE GREAT



*After VIŠESLAV in the year 846. King TRPIMIR came - he won the battle against Greece
 And brought Croatia the long-awaited peace
 Later on, he recognized the Cathedral in Split as metropolis for the Croatian state
 He could have done that earlier, but it's never too late.
 But during Trpimir's reign Croatia was still divided
 When TOMISLAV took the crown in 925 they were united.
 Pope recognized him as the King of whole Croatia
 But Byzantine disputed that idea still holding some parts of Dalmatia.*

*At the year 1054 Christianity split in two parts, and Byzantine withdrew towards the east – a bit fast.
 Croatia was part of the west and mid Europe at last.*



TRPIMIR - IX AD



TOMISLAV - X AD



Poslje VIŠESLAVA prvog krštenog Hrvatskoga kralja spominje se 846. Trpimir On je izvojevao pobjedu nad „narodom Grka“ – okršajem sa „bizantskim Mlecima“ i donio hrvatskoj mir. TRPIMIR darovnicom splitskom nadbiskupu priznaje crkvu u Dalmaciji metropolom za svu državu Hrvatsku. Za Trpimira Hrvatska se još dijeli na Primorsku i Panonsku, a Dalmacija se dijeli na crvenu i bijelu Hrvatsku.

Krunidba Tomislava kojeg mnogi smatraju prvim hrvatskim kraljem bila je 925. godine i obavljena je na Duvanjskom polju. O TOMISLAVU se vjerojatno može zaključiti da ga je papa smatrao kraljem, što Bizantu nije bilo na volju. Ipak Papa Ivan X ga spominje u kontekstu sabora 925. u Splitskoj katedrali. Gdje kao ujedinitelj Hrvatske Primorske sa Panonskom svoju krunidbu i slavi.

Tijekom XI. st. hrvatski su vladari postupno preuzimali vlast u Dalmaciji, da bi bizantska vlast na tom prostoru do kraja stoljeća potpuno nestala. Hrvatska se sve više oslanjala na zapadnu i srednju Europu, jer je u Bizantu zbog crkvenog raskola 1054. bitno drugačija kulturna i civilizacijska slika nastala



KING TRPIMIR



*From 1058 – 1074 the King of Croatia and Dalmatia was PETAR KREŠIMIR
After him on the throne came his cousin DMITAR ZVONIMIR
Zvonimir was the most successful King and Croatia was never bigger, he was beloved and appreciated
But after him for the crown PETAR SNAČIĆ awaited
Petar was the last King that was Croat - born in Knin
He was killed in battle against Hungarian COLOMAN King*



ZVONIMIR - XI AD

Poslije vladavine PETRA KREŠIMIRA koji je vladao od 1058-1074 kao kralj Hrvatske i Dalmacije, dajući samostalnost i slobodu gradovima
Hrvatska je iznjedrila još jednog kralja Hrvatske i Dalmacije Krešimirovog rođaka - Dmitra Zvonimira. Zvonimir (1075-1089) je bio jedan od najuspješnijih vladara ranosrednjovjekovne Hrvatske čija je smrt bila prekretnica hrvatske u prošlosti popraćena krvavim ratom koji je rezultirao gubitkom hrvatske samostalnosti.

Petar Snačić bio je posljednji hrvatski kralj narodne krvi, stolovao je u Kninu, gdje ga i danas slave, Pretpostavlja se da je u njegovoj vlasti bila STARA JEZGRA HRVATSKE DRŽAVE, Nakon smrti ugarskog kralja LADISLAVA 1095. godine, njegov najstariji nećak KOLOMAN na prijestolje dolazi koji nakon pomirbe s papom Urbanom II. u Hrvatsku. na vojne pohode polazi I danas se mjesto gdje je Petar pao jedne svibanjske zore Zove Podnožje Petrove gore.



KING PETAR SNAČIĆ



*Coloman in 1102 signed the PACTA CONVENTA contract with Croatian tribes – that was a good thing
Croatia entered the Union with Hungary and he became king
Next step was to conquer Dalmatia and that in 1105 he agreed
With Byzantine and Venice and at the end he succeeded
He signed for all Dalmatian cities to be tax free
So, peace after 14 years of war returned to the mainland and to the cities by the sea.*



COLOMAN - XII AD



COLOMAN postaje hrvatski kralj i 1102. sklapa ugovor Pacta Conventa s predstavnicima 12 hrvatskih plemena. Plemena su ga priznala pa su tako za Hrvatsku kad je ušla u personalnu uniju s Ugarskom počela nova vremena. On se obvezao da ih neće dirati te da će poštovati Hrvatskog Kraljevstva plemićke povlastice i prava pa su ga iste godine okrunili za hrvatskog kralja u Biogradu – neka mu je slava.

Nakon što je stekao Hrvatsku odlučio je ponovno pripojiti Dalmaciju. Bizant i Mlečani su pristali na to i 1105 krenuo je u rat. Osvojio je Zadar, Šibenik i Trogir a i Split ga je priznao. Slijedili su Rab, Cres i Krk, a kad je shvatio da mu životni otkucava sat Dogovorio je autonomiju dalmatinskih gradova, bez da za to plaćaju porez njemu i bilo kojem dvoru. Tako je „s Božjom milosti po Kolomanu nakon rata koji je trajao 14 godina vraćen mir i poredak na kopnu i na moru“



KING COLOMAN



BELA IV was Croatian-Hungarian King (1235-1270) who reunited the kingdom
He was the firstborn son of ANDRIJA II (1205-1235) promising to all citizens long awaited freedom
But Mongolian tribes united under GENGHIS KHAN
Lead by his general BATU-KHAN
Entered Hungary with 150.000 soldiers
And in April 1241 passed through the borders
King Bela IV was really afraid.
So, with his family to Austria, he escaped.



ANDRIJA - XIII AD



BBELA IV. Hrvatsko-ugarski kralj (1235-1270) Bio je jedan od najvećih vladara obnovitelj kraljevstva nakon velike provale Tatara
Bio je prvorodeni sin kralja ANDRIJE II (1205.-1235.) koji mu je povjerio Hrvatsku na upravu I godine 1235. kad mu otac umire okrunio se za hrvatskog i ugarskog kralja da doživi slavu

Mongolska plemena ujedinio je početkom 13. stoljeća DŽINGIS-KAN.
A godinama poslije njegove smrti vojskovođa BATU-KAN
Provalio je u Ugarsku sa oko 150.000 vojnika, te je 11. travnja 1241. godine izvojevao pobjedu
Kralj Bela IV je pobjegao u Austriju, smjestivši se na rodbinskom posjedu



BELA IV



*He asked for help European leaders but there was no reply
Meanwhile Mongolians destroyed his country, in flame was earth and sky*

*Bela escaped to Dalmatian fortress-cities: Klis, Trogir and finally Split so he survived
But due to a plague disease that arrived in Dalmatia two of his daughters died*

*Salvation came with the news that big Khan OGOTAJ died so Mongolians withdrew back home
Peace came back to Croatia and Dalmatia, but plague took many lives and Bela was on his own*

*Many years since then have passed and country was again divided
Dalmatia and Croatia on south and Slavonia on the north – that's how they decided*



OGOTAJ - XIII AD



Zatražio je pomoć od europskih vladara, no nitko se odazvao nije.

*Mongoli su u veljači 1242. godine poharali Ugarsku i Hrvatsku, kao što nitko nikad nije
Bela se povukao u Dalmaciju i sklonio se u tvrde gradove Klis, Split i Trogir, koje Mongoli nisu uspjeli zauzeti.
Mislio je da mu sigurna smrt prijeti*

*Spas je stigao sa viješću o smrti velikog kana OGOTAJA i u Aziju se vraćaju mongolske zvižeri
Ali rat uzima danak – u Klisu mu umiru dvije malodobne kćeri
A Sarkofag i danas iznad ulaza u splitsku katedralu stoji kao spomen kako su djeca stradala
A u Dalmaciju nakon Mongolske pošasti kuga je zavladala.*

*Prošla su ljeta i sa povlasticama BELE IV polako su se počeli razvijati slobodni kraljevski gradovi - tamo gdje su bila naselja veća.
Hrvatska je podijeljena na Kraljevinu Dalmaciju i Hrvatsku na jugu i Kraljevinu Slavoniju na sjeveru.
Ta će se razdioba održati sve do 16. stoljeća*



OGOTAJ



Ladislav was King of Naples (1377-1414) but he also held the title of Hungarian-Croatian King
So, at one point he decided to force Dalmatian cities to recognize him

*He conquered all cities but Dubrovnik and in Zadar he was crowned
But as he went back to Naples, King SIGMUND came around.*

*And when he heard of that, he decided to sell Dalmatia for 100.000 golden coins to Venice, before it will be to late
So, Dalmatia became part of the Venetian state*

*Dalmatia was under Venice until 1797 when people thought that Austria will take over at once
But Austrians signed the peace in 1805 giving Dalmatia to France.*



LADISLAV - XIV AD

LADISLAV NAPULJSKI (1377-1414) je bio napuljski kralj ali i ugarsko-hrvatski no samo je titularni kralj bio
Zato je uputio mornaricu kako bi prisilio dalmatinske gradove da priznaju njegovu vlast – to je htio.
Osvojio je sve osim Dubrovnika pa je do Zadra doplovio
gdje ga je 5. kolovoza 1403. godine u katedrali sv. Stošije Ostrogonski nadbiskup Ivan Kanižaj okrunio.

*Nedugo zatim on u Napulj odlazi,
ali na Hrvatsko prijestolje Žigmund dolazi
Kad je to čuo - njemu više do vlasti nije bilo stalo
I 1409. za 100.000 dukata – što nije bilo malo
Prodaje Dalmaciju Veneciji i sva svoja prava
Tako Dalmacija postaje Mletačka država.*

*Mletačko vladanje nad hrvatskim krajevima potrajalo je sve do 1797. kada je pod naletom francuske vojske nestalo Mletačke Republike,
a mletačka istočno-jadranska obala potpala je pod vlast Austrije, osim Dubrovačke Republike.
Narod je oduševljeno dočekaao austrijsku vojsku ali sva nada je propala
Jer je Austrija mirom u Požunu 1805 Dalmaciju Francuzima prodala.*



KING LADISLAV



*Meanwhile, from 1521 to 1566 SULEJMAN I was Sultan of Ottoman Empire and he was the conqueror of Croatia,
first settled in Knin
And then continued to the coast winning battles in Sinj and Skradin.*

*LUDOVIK II lost the battle in Mohač on Danube and in 1537 the fortress of Klis fell
He realized that this for Croatia was farewell.*

*Sulejman came as near as possible to Dalmatian coast
The country that he wished to conquer the most*

*He left MIHRIMAH his daughter to rule this land
She married RUSTEM PASHA the Croat from Skradin who seemed to be his friend.*



LUDOVIK II - XVI AD

I međuvremenu od 1521 do 1566 kad je vladao sultan SULEJMAN I. doživljavala su i Hrvatska i Ugarska najteže poraze u svojoj povijesti i redom su gubile brojne gradove, pokrajine i namjesti. Sulejmanove snage iz Bosne nadiru i u Dalmaciju i osvajaju Knin, A nedugo potom i Sinj i Skradin.

Kralj LUDOVİK II. doživio je 1526. strahoviti poraz kod Mohača na Dunavu.
Poslije te bitke Osmanlije slavu
I iduće 1537. godine pada i Klis - dotad neosvojiva tvrđava i u Dalmaciji zavladao je strah.
Sulejman tu postavlja za vladaricu svoju kćer MIHRIMAH,
koja se udala za hrvata RUSTEM PAŠU iz Skradina
I rodila mu dva sina.



MIHRIMAH

*D*almatia was finally united in NAPOLEON time.
In 1806 his army entered Dubrovnik and everything seemed fine

*But, Republic of ST. BLAISE was abolished, and attached to Dalmatia
General MARMONT printed the first newspaper using the language of Croatia.*

*He became the Duke of Dubrovnik city
Although he took their precious freedom – what a pity.*




NAPOLEON - XIX AD

Dalmacija je u političkom smislu konačno ujedinjena u vrijeme NAPOLEONA
God. 1806. francuska je vojska umarširala u Dubrovnik, zvonila su sv. Vlahe zvonila
a 1808. Republika SV. VLAHA je ukinuta, i novim ustrojen
njen teritorij Dalmaciji pripojen
U Dalmaciju za zapovjednika dolazi general MARMONT 1805. godine
Koji je na hrvatskom jeziku pokrenuo i prve novine
U Dubrovniku 1808. proglasili su ga za vojvodu
Iako je Dubrovniku uzeo slobodu.



MARMONT

 After NAPOLEON Dalmatia became part of the Austrian Kingdom.
Vienna government established the Dalmatian Kingdom.

*Dalmatia was separated from Croatia and Slavonia
But it became the part of the United Kingdom of Croatia, Dalmatia and Slavonia.*

*Austro-Hungarian Monarchy was the association of Austria and Hungary
and existed from 1867 to 1918. with FRANZ JOSEPH as the emperor of Austria and the king of Hungary.*

*Dalmatian Parliament was formed in 1861 with Zadar as the capital town.
And in 1918 Croatian Parliament declared the independence of Croatia, Slavonia and Dalmatia on that very ground.*

*Joining the SCS (Serbs, Croats and Slovenians) state.
Dalmatia stopped existing from that date.*



FRANZ JOSEPH - XIX AD

Nakon pada NAPOLEONA, Dalmacija je pripojena Austrijskoj Carevini u jednu naciju zauzimajući prostor od otoka Paga do Budve bečki je dvor ustrojio zasebnu krunsku cjelinu – Kraljevinu Dalmaciju.

KRALJEVINA DALMACIJA bila je austrijska krunska zemlja odvojena od Hrvatske i Slavonije ali sastavni dio Trojedne kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije

*Austrougarska monarhija, poznata i kao Dvojna monarhija je bila zajednica dviju država, Austrije i Mađarske, utemeljena na istopravnosti obiju država
Bila je država koja je postojala u Europi između 8. juna 1867. i 3. novembra 1918. godine u kojoj su obje države imale ista prava.
FRANJO JOSIP I (1867 – 1916) je bio zajednički poglavar dvojne monarhije, u Austriji je bio car a u Mađarskoj kralj.*

*Od 1861. formiran je Dalmatinski sabor – kad se vlada Kraljevine Dalmacije sa sjedištem u Zadru sastaje.
Kada Hrvatski sabor 1918. g. proglašava nezavisnost Hrvatske, Slavonije i Dalmacije
i pristupa državi SHS Kraljevina Dalmacija postojati prestaje.*



FRANZ JOSEPH I

 eclaration of Emperor and KING KARLO I regarding his vision of leadership of the country
was refused by SCS council so he counted his last hour
Croatian Parliament divided the land in regions, so Parliament took over the power

*The Croatian officers had torn off Austrian symbols from their uniforms and replaced them with Croatian ones
And the Parliament made a decision to end the monarchy and take over the leadership so freedom finally comes.*

*Surprisingly, Austria agreed to this new situation
And recognized the new formed nation.*



SHS - XX AD



***Manifest o uređenju Monarhije cara i kralja KARLA I. od 1918. središnji odbor vijeća SHS odbija
A Hrvatski sabor u svoje ruke vođenje narodne politike dobija***

***Uredbom o podjeli zemlje na oblasti 1922., Dalmacija je podijeljena na Splitsku oblast- sa Splitom sjedištem Primorske banovine
i Dubrovačku oblast koja postaje dijelom Zetske banovine.***

***29. listopada 1918 sazvan je Hrvatski sabor, a hrvatski časnici poskidali su stare austro-ugarske oznake i grbove
i zamijenili hrvatskim skupljajući se masovno na zagrebačke trgove.***

***Sabor je prihvatio podneseni prijedlog i donio odluku o raskidu državnopravnih odnosa s Monarhijom ili jednom riječju
Donio je zaključak da "kao predstavnik Hrvatske, Slavonije i Dalmacije priznaje vrhovnu vlast Narodnom vijeću "
Gotovo po proglašenju Austro-Ugarska daje priznanje
Za novonastalo stanje.***



KARLO I

New Croatian territorial self-government was based on the agreement CVETKOVIC-MACEK from 1939, concerning the present situation.

The agreement is a result of finding the best solution for the Croatian nation

*Croatian Banovina is the community of already existing small regions ruled by Parliament and King and Ban
The first Croatian Ban was Subasic Ivan.*



BANOVINA - XX AD

BANOVINA HRVATSKA, oblik teritorijalne samouprave glavnine hrvatskih krajeva u Kraljevini Jugoslaviji na temelju Sporazuma CVETKOVIĆ–MAČEK 1939. baziran na činjeničnom stanju, A u okolnostima zaoštrenih europskih političkih rezultat je pokušaja rješenja hrvatskom pitanju.

Banovinu Hrvatsku činile su dotadašnje banovine s većinskim hrvatskim pučanstvom, pa je Hrvatska vladala najvećim prostranstvom.

Organizacija vlasti predviđala je da zakonodavnu vlast obavljaju zajednički kralj i Sabor, a upravnu ban. Kako je bio odgovoran Saboru i kralju odluke nije mogao donositi sam. Prvi ban Banovine Hrvatske bio je ŠUBAŠIĆ IVAN.



IVAN ŠUBAŠIĆ

 After the brake of Yugoslavian Kingdom on the 10th of April 1941
The former Kingdom, now: Independent State of Croatia became

And the leader of the movement ANTE PAVELIC declared himself president
In Zagreb the Germans came and with Croatia signed the agreement

Vatican never recognized ISC although ISC gave Dalmatia to Italy
Even Split, that ISC wanted to hold
Was still under Venetian control

But when Italy abandoned Dalmatia in 1943 Germans came there to stay
So, German generals Ante Pavelic had to obey.



NDH - XX AD



*Nakon sloma Kraljevine Jugoslavije,
u Zagrebu je 10. travnja 1941. proglašena NDH, a vođa ustaškog pokreta ANTE PAVELIĆ proglasio se poglavnikom
pet dana nakon proglašenja NDH formalno i predsjednikom*


*U Zagreb su ušle njemačke oklopne snage, a NDH je u srpnju iste godine pristupila Trojnom paktu, odnosno Njemačkom nacizmu,
Tako je vojno i politički ovisila o nacističkoj Njemačkoj a našla je sebe i u talijanskom fašizmu.*

*Sveta Stolica nije priznala NDH, iako je Pavelić 18. svibnja 1941. godine s Talijanima prepuštanje Dalmacije u Rimu ugovorio
Sporazumom je i odnose sa granicama dogovorio.*

*NDH je trebala zadržati upravu nad Splitom i otokom Korčulom, no to se u praksi nikada nije dogodilo
Nakon kapitulacije Italije u rujnu 1943. godine i njenim prelaskom na stranu Saveznika,
Dalmaciju su zauzele njemačke snage zamijenivši poglavnika.*



ANTE PAVELIĆ

 *Yugoslavia was a socialist state that included Balkan region and the following states:
Slovenia, Croatia, Serbia, Montenegro, Kosovo and North Macedonia.*

*Yugoslavia, existed from 1943 until 1992 within Yugoslavian Kingdom boundaries
So, there was no Dalmatia among all those countries.*

*The president was JOSIP BROZ – TITO leader of the communist party who wanted to keep everything under his command
But Yugoslavia was divided with different religions so it was inevitable that it will face the end*

*He died before the war that divided the states and nations
Dalmatia under Croatia came, as in Yugoslavia there were no regions*



YUGOSLAVIA - XX AD



Jugoslavija je socijalistička država koja je obuhvaćala Balkansku regiju današnje države Sloveniju, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu, Srbiju, Crnu Goru, Kosovo i Sjevernu Makedoniju Postojala je od 1943 do 1992. godine, kao pravni nasljednik Kraljevine Jugoslavije.

Regija nije bilo pa tako više nije bilo ni regije Dalmacije.

Vlast u državi imali su na čelu s JOSIPOM BROZOM TITOM komunisti.

A Jugoslavija je bila i osnivačka članica Ujedinjenih naroda, a i u pokretu nesvrstanih gdje ne vladaju kapitalisti Jugoslavija se ugasila domovinskim ratom i podjelom na države – bivše republike i nacije.

Regija u Jugoslaviji nije bilo i Dalmacija se uklopila u prostor republike Kroatije.



JOSIP BROZ - TITO



*Since Tito died (1980) and communism in Europe collapsed Yugoslavia came to its end
So, the war came and divided the once upon a time created land
Croatia in 1990 announced elections and went on
While FRANJO TUĐMAN founded the Croatian Democratic Union

In 1990 he won the elections and became the first Croatian president.
He died in 1999 but his spirit in Croatia is still present*



CROATIA - XXI AD




*od Titove smrti (1980.) bilo je vidljivo da SFRJ ide prema raspadu uoči sloma komunizma,
u lipnju 1989. FRANJO TUĐMAN osniva Hrvatsku demokratsku zajednicu
s idejom osamostaljenja Hrvatske formulom kapitalizma*

*U Hrvatskoj su u travnju i svibnju 1990. godine održani višestranački izbori na kojima je Tuđmanova stranka pobijedila,
Za izbor Tuđmana za predsjednika Predsjedništva SR Hrvatske od sabora odluka je slijedila.
Tuđman je kao predsjednik HDZ-a 30. svibnja 1990. u Saboru za predsjednika predsjedništva Hrvatske izabran.
I od tada svake godine slavi se dan državnosti na taj dan.*



DR. FRANJO TUĐMAN

 *umerous changes never recovered the Dalmatian region
There was a concept to make the Great Split region
But new government divided Croatia with new county borders
Putting 4 counties in once upon a time Dalmatian borders
Only one county, without any purpose and point, kept the name of Dalmatia
Split and Dalmatia county the nicest part of Croatia*

*But the fact is
That Dalmatia no longer exists.
Because*

*You cannot find Dalmatia
On the map of Croatia
The name still exists in poet rime
In food and wine
And lives in people's hearts
As Dalmatia is where everything starts*

*Dalmatia presents the doors that are opening the cultural history of Croatia
It will never, never return as Dalmatia
There are less and less people who are Dalmatians
Still living in Croatia
This is reminder that ONCE UPON A TIME existed Dalmatia*

Rojne promjene upravno-teritorijalnog ustroja Hrvatske od 1945. do 1990.
nisu više obnavljale jedinstvenu Dalmatinsku regiju

*Iako je postojao koncept regionalizacije koji je u prostoru Dalmacije forsirao splitsku makroregiju,
nova vlast donijela je suvremenu županijsku podjelu Republike Hrvatske dezintegrirajući prostor Južne Hrvatske na četiri županije,
od kojih, bez svrhovitog i smislenog razloga, samo Splitsko-dalmatinska nosi dalmatinsko ime
Suvremeni regionalni razvoj Južne Hrvatske ukazuje na zaključak kako
Dalmacije zapravo više nema i moramo se pomiriti s time.*

Jer

DALMACIJA SE DANAS NE MOŽE NAĆI NA ZEMLJOPISNOJ KARTI
ALI NJEZINO IME U MNOGIM PJESMAMA U OBIČAJIMA U JELIMA I VINIMA PONEKAD SE VRATI
ONA SAMO ŽIVI U SRCIMA ONIH LJUDI KOJE LJEPOTA GRIJE
OVE NIKAD NEZABORAVLJENE REGIJE

Najstariji hrvatski grb je grb Dalmacije.

U povijesnom smislu Dalmacija je kao pojam i zemljopisno ime neosporna i nezamjenjiva i zato zaključimo:

DALMACIJA PREDSTAVLJA VRATA KULTURE ZEMLJE KOJU DANAS HRVATSKOM ZOVEMO.

DALMACIJA SE KAO REGIJA VRATIT NEĆE NIKAD VIŠE,
JER DALMATINACA GOTOVO DA I NEMA ILI GOVORE SVE TIŠE I TIŠE...

DALMACIJA, POVIJEŠĆU PREMORENA.



VEDRAN MATOŠIĆ

spent his entire work career in tourism and used his knowledge and experience to place his city on the map of the European and World tourist cities.

All his literary works seem to live along the city streets and squares celebrating the ones who indebted this city throughout centuries. Characters from his stories, dramas, monodramas, musicales and scenarios will continue to live bringing the history of Dalmatia and the city of Split to life in the best possible way.

If you wanted to describe Vedran Matošić with just one word, it would definitely be: *Storyteller.*

Before you is the printed edition of the Small chronology of Dalmatia, that he called: A journey to Dalmatia, in which he on his own special approach tells the story of this important region of today Croatia.



VEDRAN MATOŠIĆ

proveo je čitav svoj radni vijek u turizmu i svoje je znanje i iskustvo iskoristio kako bi svoj grad postavio na mapu turističkih gradova Europe i svijeta. Sva njegova književna djela kao da žive ulicama i trgovima grada slaveći one koji su zadužili ovaj grad kroz stoljeća.

Likovi iz njegovih priča, drama, monodrama, mjuzikla i scenarija živjet će godinama oživljavajući povijest Dalmacije i grada Splita na najbolji mogući način. Ako bi jednom riječju htjeli opisati Vedrana Matošića, to bi svakako bila riječ: *Storyteller*.

Pred vama je tiskano izdanje Male kronologije Dalmacije koju je nazvao:

Put u Dalmaciju u kojoj na svoj jedinstven način priča o povijesti ove važne regije današnje Hrvatske.

